

İDARİ YARGIDA BAĞLANTILI DAVALAR

Arzu ULUSOY*

Hukuk kuralları ile, toplum içinde adalete hızlı olarak ulaşmak amaçlanmaktadır. Nitekim kanuni düzenlemeler içerisinde bağlantılı davalar müessesesine de bu nedenle yer verilmektedir. Bu çalışma ile bağlantı müessesesinin incelenme nedeni de, İdari yargılama usulünde bu müessesenin etkin kullanılmasının amaçlanmasıdır.

İdari yargılama usulünde ana kural, her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılması olmakla birlikte, aralarında ilişki bulunan konularda, bir dilekçe ile birden çok dava açılması, kimi durumlarda tek tek dava açılmasına göre, daha yararlı olabilir. Bir dilekçe ile birden çok karara karşı, ya da birden çok kişinin, bir karara karşı dava açmaları, zaman, emek ve harcama yönünden yarar sağlayabileceği gibi, yargı yerlerinin aynı konuda birbirine aykırı kararlar vermelerini de önleyebilir¹. Bağlantılı davalar müessesesi Anayasa'nın 141. maddesi ile yargı mercilerine yüklenen "davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması" görevine hizmet etmektedir.

Hukuk düzenlerince bağlantılı davalar müessesesinin getiriliş gayesi; aralarında bağlantı bulunan davalarda, çelişkili kararlar verilmesinin engellenmesi ve usul ekonomisi açısından davaların birlikte görülmesinin gerekliliğidir². Bağlantılı davaların gayesinin de ortaya koyduğu gibi, bağlantılı davalar öncelikle soyut hukuk kurallarının somut olaylara uygulanması olarak ortaya çıkan yargılama faaliyetlerini bizzat yerine getiren yargıçların aralarında bağlantı bulunan ancak ayrı ayrı açılmış olan davalarda harcayacağı zamanı en aza indirmektedir. Bağlantılı davalar, yargıçlara olan olumlu etkisi kadar, yargılama faaliyetine doğrudan ya da dolaylı olarak katılan herkes için zaman yönünden kazanımlar getirmektedir. Yargılamada hız kazanılmasına ve adil yargılanma hakkına da hizmet etmekte, dolayısıyla hukuki uyumsuzluklar bir an önce çözülmekte ve toplum barışının tesisinde önemli bir rol oynamaktadır. Sıklıkla söylendiği gibi; geç gelen adalet, adalet değildir. Bağlantılı davalar, bu özelliğinden dolayı toplumun adalet duygusunu beslemekte ve adalete olan inancı kuvvetlendirmektedir.

---

* Diyarbakır 6. İdare Mahkemesi Hakimi

¹ **Gözübüyük** A.Şeref / **Tan** Turgut, *İdari Yargılama Hukuku*. (Ankara 2003) 942; **Sancakdar** Oğuz, *İdari Yargıda Tek Dilekçe İle Dava Açma (Karşılaştırmalı Hukuki Analiz)*, DEHFD, S2 İzmir 2007, 223.

² **Yasin** Melikşah, *İdari Yargıda Bağlantılı Davalar*, e-akademi, ekonomi ve siyasi bilimler aylık internet dergisi 60. Sayı, Şubat2007, e-akademi.org.

Açılan davalar arasında bağlantının bulunması veya bağlantının bulun-
duğuna karar verilmesi, bu davaları çözümlenecek yetkili ve görevli mahke-
meleri de belirleyecektir³.

Bağlantı kararı verilmesi durumunda esas olarak, bağlantı kararı verilen
dava dosyası için yetkili mahkemenin değişmesi söz konusu olmakla birlikte,
2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 39/2-a maddesinde ki durumda,
idari yargı içinde olmakla birlikte, yargı yerince bağlantı kararı verilen dosya-
larda, görev ve yargılama usullerine ilişkin farklılıklar meydana gelmektedir.
Gerçekten de, birisi Danıştay'da, diğeri idare mahkemesinde görülen iki dava
arasında bağlantı kararı verilirse, diğer davaya da ilk derece mahkemesi sıfı-
tıyla Danıştay'da bakılacak ve dolayısıyla davalara ilişkin yargılama ile temyiz
usulü de değişmiş olacaktır⁴.

Bağlantı kararının bir diğer sonucu da, tabii hakim ilkesine istisna getiri-
yor olmasıdır. Bağlantı kararı ile dava dosyasının yetkili ve kimi durumlarda da
görevli mahkemesi değişeceğinden doğal olarak uyumsuzluğu çözecek olan
yargıçta değişecektir. Bu durum, doğal yargılama makamı ve doğal yargıç il-
kesi⁵'nin bir istisnasını oluşturmaktadır.

1. İDARİ YARGIDA BAĞLANTININ KOŞULLARI

A- Kanunun Aradığı Koşullar

1. DAVALARIN AYNI MADDİ SEBEPTEN DOĞMASI

Davaların aynı maddi sebepten doğması kavramı tanımlanırken genel-
likle 2577 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde yer alan maddi yönden bağlılık ibare-
sine atıf yapılmakta ve davaların aynı maddi sebepten kaynaklanması kavramı
maddi yönden bağlılık ibaresi ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Buna göre;
"Maddi yönden bağlılık, aynı dilekçe ile idari davaya konu edilmesi düşünülen
idari işlemlerin aynı maddi sebeplere dayalı olarak tesis edilmiş olmaları anla-
mına gelir. Başka bir anlatımla; idareyi bu işlemleri yapmaya iten maddi se-
beplerin aynı olması, bu işlemler arasında maddi bakımdan bağlılık olduğunu
gösterir⁶" denilmektedir.

2. DAVALARIN AYNI HUKUKİ SEBEPTEN DOĞMASI

Davaların aynı hukuki sebepten doğması kavramı açıklanmaya çalışılır-
ken de genel olarak, Yasa'nın 5. maddesinde yer alan hukuki yönden bağlılık
ibaresine atıf yapılmaktadır. Buna göre; Hukuki yönden bağlılık, davada göz

³ Çoşkun Sabri / Karyağdı Müjgan, *İdari Yargılama Usulü*, (Ankara 2001) 183.

⁴ Odyakmaz Zehra / Kaymak Ümit / Ercan İsmail, *İdari Yargı*, (İstanbul 2008) 292.

⁵ Kunter Nurullah / Yenisey Feridun, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku (İstanbul 1998) 134-134,309, Aktaran, İnceoğlu Sibel, *Adil Yargılanma Hakkı Ve Yargı Etiği*, (Ankara 2007) 32.

⁶ Candan Turgut, *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, (Ekim 2009) 262.

önünde tutulması ve uygulanması gereken hukuki düzenlemelerin aynı olması anlamına gelir⁷”.

3. BİRİ HAKKINDA VERİLECEK HÜKMÜN DİĞERİNİ ETKİLEYECEK NİTELİKTE DAVALAR OLMASI

İşlemlerden birisi hakkında verilecek kararın diğerini etkilemesi halinde işlemler arasında sebep-sonuç ilişkisinden söz edilir. Dolayısıyla işlemlerden biri yapılmasaydı, buna bağlı olarak diğer işlemde yapılmayacak idi ise, işlemler arasında sebep- sonuç ilişkisi ve (uygun) illiyetten (nedensellik bağından) söz edilebilir⁸.

B- İçtihat İle Getirilen Koşullar

1. İDARİ DAVAYA KONU İDARİ İŞLEMLERİN AYNI YARGI YERİNİN GÖREVİNDE BULUNMASI

Ayrı ayrı yargı yerinde açılmış bulunan davalar arasında bağlantının varlığından söz edebilmek için, bu iki davanın yukarıda sayılan yargı düzenlerinden idari yargı düzeninin görev alanı içerisinde bulunması gerekmektedir. Aralarında bağlantı olduğu ileri sürülen davaların, aynı tür ve aynı oluşumlu idare mahkemesinin görevine giriyor olması gereklidir⁹. Ancak 38. maddenin 3. fıkrası ile bağlantılı davalardan birinin Danıştay’da bulunması halinde dosyanın Danıştay’a gönderileceği kuralı getirilerek, her iki davanın aynı yargı yerinin görevinde bulunması ilkesine bizzat Yasa Koyucu tarafından istisna getirilmiştir.

2. DAVALARIN FARKLI İDARİ MAHKEMELERİNİN YETKİSİNDE OLMASI

Aralarında bağlantı olduğu ileri sürülen davaların, aynı idare mahkemesinin yetkisine giriyor olmaması gerekmektedir. Eğer aynı idare mahkemesinin yetkisinde olması gereken davalardan biri, farklı yargı çevresinde bulunan bir idare mahkemesinde açılmışsa, bu bir bağlantı sorunu değil, yetki uyuşmazlığı yaratır.

3. DAVALARIN AYNI YARGILAMA AŞAMASINDA BULUNMASI

Yargılama aşaması ilk derece mahkemesi sıfatı ile bakılmakta olan davalar ile itiraz ya da temyiz mercii olarak bakılmakta olan davalar olarak ayrılmakta, bağlantı istemi de davaların aynı aşamada olması durumunda mümkün olmaktadır.

⁷ **Karavelioğlu** Celal / **Karavelioğlu** Erdem Cemil, *Açıklama ve Son İçtihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu*, (Ankara 2009). 365.

⁸ **Sancakdar** Oğuz, *İdari Yargıda Tek Dilekçe İle Dava Açma (Karşılaştırmalı Hukuki Analiz)*, DEHFD, S2 İzmir 2007, 231.

⁹ **Candan**, Age. 878.

4. TEMYİZ MERCİLERİNİN AYNI YER OLMASI

Birden çok dava arasında bağlantının varlığından söz edilebilmesi için, söz konusu davaların alt yargı denetimi sonucu verilen kararların temyiz mercilerinin de aynı yer olması gerekir. Eğer alt mahkemelerce verilecek kararların üst yargı yerince denetimi değişik dairelerin görevine girmekte ise, bu davalar arasında bağlantı kararı verilemeyecektir. Buradaki bağlantı kavramını aynı dosya içeriğinde görülebilecek davalar olarak anlamak gerekmektedir. Yoksa ayrı ayrı esas numaraları almış dosyalar için bu içtihadi koşul geçerli değildir.

5. DAVALARIN DERDEST OLMASI

Aralarında 2577 sayılı Yasa'nın aradığı anlamda bağlantı bulunduğu ileri sürülen davalar arasında bağlantı hükmü kurulabilmesi için her iki davanın da derdest olması gerekmektedir. Eğer davalardan biri daha önce sonuçlanmış ise, bağlantıdan söz edilemez¹⁰. Bu koşul da, diğer koşullar gibi bağlantı isteminin hem mahkemece hem de Danıştay ya da bölge idare mahkemesi incelemesi aşamasında araştırılması gereken bir koşuldur.

6. DAVA DOSYALARININ İNCELEME AŞAMASINDA HAZIR BULUNMASI

İlk derece idari yargı mercii, bağlantı kararı vermeden önce bağlantılı olduğunu düşündüğü diğer dava dosyası hakkında yukarıda belirtilen bağlantı koşullarının mevcut olup olmadığını araştıracaktır. Koşulların varlığına karar verirse bağlantının varlığına hükmedecek ve dosyayı duruma göre Danıştay veya bölge idare mahkemesine gönderecektir. Danıştay ya da bölge idare mahkemesi diğer dosyayı bir ara kararı ile ilgili mahkemesinden getirterek bağlantı hakkında karar verecek ve yetkili mahkemeyi kararında belirtecektir. İşte bazı öyle durumlar vardır ki, Danıştay ya da bölge idare mahkemesi incelemesi aşamasında bağlantılı olduğu düşünülen diğer dosya derdest olmakla birlikte halihazırda mahkemenin elinde bulunmayabilmektedir. Bu durumlara; dosyanın, bilirkişi incelemesi aşamasında bilirkişinin raporunu hazırlayabilmesi amacıyla bilirkişiye teslim edilmiş olması hali ve mahkemenin yargı çevresinde dosyayı inceleyebilecek yeterlilikte bilirkişi bulunmaması halinde dosyanın bilirkişi incelemesi amacıyla talimatla başka bir idare mahkemesine gönderilmiş olması hali örnek olarak verilebilir.

Bu içtihadi koşulunda, UYAP sistemi ile geçerliliğinin azaldığı kanaatindeyiz. Çünkü dava dosyalarının sanal bir kopyası UYAP sisteminde kayıtlı bulunmakta ve Mahkemeler istedikleri takdirde buradan dosyalar üzerindeki bağlantı incelemesini yapabilmektedirler.

---

¹⁰ Candan, Age. 879.

C- Bağlantılı Davalarla İlgili İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda Görülen Özel Durumlar

Buraya kadar yapılan incelemede, birbirinden ayrı olarak aynı ya da farklı mahkemelerde açılmış, ancak aynı maddi veya hukuki sebepten doğan ya da biri hakkında verilecek hüküm diğerini etkileyecek nitelikte olan davalar arasındaki bağlantı kararlarının verilmesine ilişkin usul ve esaslar ortaya konulmaya çalışıldı.

Öyle bazı durumlar var ki Yasa koyucu bu durumlarda, davalar arasındaki bağlantının varlığına doğrudan kendisi karar vermiş ve bu davaların aynı dilekçelerle açılmasına cevaz vermiştir. 2577 sayılı Yasa'nın incelenmesinde bu durum iki yerde karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak Yasa'nın 5. maddesi ile aynı dilekçe ile dava açılabilir haller düzenlenmiş, ikinci olarak da Yasa'nın 12. maddesinde iptal ve tam yargı davalarının birlikte açılması hali olarak düzenlenmiştir.

3. BAĞLANTININ AŞAMALARI

1- BAĞLANTININ TESPİTİ

“İdare Mahkemesi, vergi Mahkemesi veya Danıştay’a veya birden fazla idare veya vergi mahkemelerinde açılmış bulunan davalarda bağlantının varlığına taraflardan birinin isteği üzerine veya doğrudan doğruya mahkeme tarafından karar verilir¹¹”.

2- BAĞLANTININ İNCELENMESİ

İdare veya vergi mahkemeleri, elindeki dava ile bağlantılı bulunduğu karar verdiği diğer dava arasında bağlantının karara bağlanması ve bağlantılı davaların çözümleneceği mahkemenin belirlenebilmesi amacıyla aldıkları bir karar ile elindeki dosyayı duruma göre Danıştay’a veya bölge idare mahkemesine göndermektedirler.

3- BAĞLANTI TALEBİNİN REDDİ

2577 sayılı Yasa'nın 41. maddesinde; “Bağlantı iddiaları mahkemelerce kabul edilmediği takdirde, bu hususta verilen ara kararı taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğ tarihini izleyen on beş gün içerisinde, aynı yargı çevresindeki mahkemeler için o yer bölge idare mahkemesine, 38 inci maddenin 2 ve 3 üncü fıkrasındaki durumlarla ilgili davalar için Danıştay’a başvuruda bulunabilirler. Başvuru üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştay görevli dairesince durum, yukarıdaki maddelerde yazılı usullere göre incelenerek karara bağlanır” hükmü yer almaktadır.

¹¹ Yıldırım Turan, *İdari Yargı*, (Aralık 2008) 379.

4- BAĞLANTI TALEBİNİN REDDİNE İLİŞKİN KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLU

Maddede taraflar, tebliğ tarihini izleyen on beş gün içinde başvuruda bulunabilirler denildiğinden, bağlantı isteminin mahkemece reddine yönelik ara kararına karşı bağlantı isteminde bulunsun ya da bulunmasın her iki tarafın da itiraz hakkı bulunmaktadır. Ayrıca bağlantı isteminin reddine ilişkin kararın, her iki tarafa da tebliği gerekmektedir. Karara karşı on beş günlük itiraz süresi, bağlantı isteminin reddine ilişkin kararın taraflara tebliğ tarihini izleyen günden itibaren başlamaktadır.

5- BAĞLANTININ VARLIĞINA İLİŞKİN KARARLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Mahkemesince resen veya tarafların istemi üzerine verilen karar nihai değil, ara kararı niteliğindedir¹². Bağlantı kararı, usule ilişkin bir ara kararı olup tek başına temyiz edilemez. Ancak, esas kararın temyiz edilmesi aşamasında; temyiz mercii bağlantı kararının hukuka uygunluğunu denetleyebilecektir¹³.

6- BAĞLANTI İSTEMİNİN REDDİNE YÖNELİK KARARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

2577 sayılı Yasa'nın 41. maddesinde; "Bağlantı iddiaları mahkemelerce kabul edilmediği takdirde, bu hususta verilen ara kararı taraflara tebliğ edilir" hükmüne yer verildiğinden, bağlantı isteminin reddine yönelik kararların ara karar niteliği taşıdığı bizzat kanun koyucu tarafından belirtilmiş bulunmaktadır.

7- 2577 SAYILI KANUNUN 41. MADDESİ UYARINCA DANIŞTAY VE BÖLGE İDARE MAHKEMELERİNCE VERİLEN KARARLARIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Bağlantı konusunda Danıştay'ca ve bölge idare mahkemesince verilen her türlü karar kesindir. Bu kararlar; -Danıştay'da görülen bir dava sebebiyle Danıştay'ın verdiği bağlantı kararları, -İdare ve vergi mahkemelerince bağlantı konusunda olumlu karar verilerek gönderilen davalar hakkında, Danıştay'ca veya bölge idare mahkemelerince verilen bağlantının bulunduğu veya bulunmadığı yolundaki kararlar, -Mahkemelerce bağlantı isteminin kabul edilmemesi yolunda verilen kararlar aleyhine 41. maddeye göre yapılan itiraz üzerine Danıştay'ca veya bölge idare mahkemesince verilen kararlar¹⁴. Bağlantılı davalar konusunda, Danıştay'ın ve bölge idare mahkemelerinin verdikleri kararlar ke-

¹² Candan, Age. 879.

¹³ Yasin Age.

¹⁴ Gözübüyük / Dinçer, Age. 861.

sindir¹⁵. Bu bağlantı kararları, bağlantı uyumsuzluğunu çözen kesin nitelikli ara kararlardır.

8- USULİ İŞLEMLERİN DURMASI

2577 sayılı Yasa'nın 42. maddesinin 1. fıkrası; "Bağlantının varlığı yolunda idare ve vergi mahkemelerince veya bu konuda yapılacak itiraz üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştay'ca bağlantı hakkında karar verilmeye kadar usuli işlemler durur" hükmünü içermektedir.

Usuli işlemlerin yeniden başlaması anının tespitine ilişkin olarak maddede açık bir hüküm bulunmamaktadır. Madde, usuli işlemlerin bağlantının varlığı yolunda idare ve vergi mahkemelerince veya bu konuda yapılacak itiraz üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştay'ca bağlantı hakkında karar verilmeye kadar usuli işlemlerin duracağını düzenlenmiştir. Bağlantıya ilişkin işlemler sonuçlandıktan sonra bu davalara bakmakla yetkili kılınan mahkeme veya Danıştay, davalara bırakıldığı yerden devam eder¹⁶.

9- BAĞLANTI DURUMU BİR BOZMA SEBEBİ MİDİR?

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde,

- a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
- b) Hukuka aykırı karar verilmiş olması,
- c) Usul hükümlerine aykırı karar verilmiş olunması'nı kararların bozulması sebebi olarak düzenlemiştir.

Danıştay, mahkemelerin davalar arasında bağlantı olmasına karşın bağlantı kurulmayarak verdikleri kararları ile bağlantı olmamasına rağmen birlikte görülmüş ve karara bağlanmış davalarda, bağlantı müessesesinin usulüne uygun olarak uygulanmamış olmasını bozma nedeni olarak görmüştür.

Bağlantı durumunun bozma sebebi olarak görüldüğü Danıştay kararlarına örnek olarak,

"... Dava dosyasının ve Dairemizin E:2007/..., E:2007/..., E:2007/... esasına kayıtlı dosyaların birlikte incelenmesinden, her dosyada, farklı tesisat numaralarına ait faturaların, davacı belediyenin sorumluluğunda bulunmayan yerlere ait olduğu sonucuna varılarak iptali yolunda karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, davacı belediye tarafından açılan yukarıda anılan esas numaralarına kayıtlı dava dosyalarının birlikte incelenerek, belediyeden ve ayrıca TEDAŞ'tan alınan bilgi ve belgelerin karşılaştırılarak davacı belediyenin sorumluluğu altında bulunan yerlere ait faturaların tespit edilmesi suretiyle karar verilmesi gerektiği sonucuna varıldığından, bu hususlar dikkate alınmaksızın, eksik incelemeye dayalı olarak verilen idare mahkemesi kararında hukuka

¹⁵ Gözübüyük Şeref, *Yönetmelik Yargı*, (Ankara 2008) 445.

¹⁶ Odyakmaz / Kaymak / Ercan, Age. 295.

uyarılılık bulunmamaktadır”¹⁷ diyerek aralarında bağlantı bulunan davalar hakkında bağlantı kararı verilmeden dosyaların ayrı ayrı incelenerek karar verilmesini eksik inceleme olarak değerlendirmiş ve ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

“... davacı yayın kuruluşunun, 3984 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin (z) bendinde yer alan, yayın ilkesini ihlal ettiği öne sürülerek uyarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonucunun, aynı yayın ilkesinin takraren ihlali nedeniyle program yayınının (1) kez durdurulmasına ilişkin davanın çözümünü etkileyebilecek nitelikte olması karşısında, Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nce de bu dava dosyasının bağlantı kararı verilerek mahkemeye gönderilmesine rağmen, uyarı işleminin iptali istemiyle açılan dava kararı bağlanmaksızın, program yayınının (1) kez durdurulmasına ilişkin işleme yönelik davanın sonuçlandırılarak temyize konu mahkeme kararının verilmesinde usul hükümlerine uyarlık bulunmamaktadır...”¹⁸ ön mesele niteliğinde olan ve Bölge İdare Mahkemesi kararı ile de bağlantı olduğuna karar verilen dosyalardan ön mesele niteliğinde olan dosyanın karara bağlanmadan diğerinin karara bağlanmasının usul hükümlerine aykırı olduğu belirtilerek karar bozulmuştur.

Danıştay bir kararında; “...birisi hakkında verilecek hükmün diğerini etkileyeceği kuşkusuz olan davalarda, bağlantı bulunduğu açık olduğundan, aynı mahkeme tarafından incelenerek karar verilmesi gerekmektedir. Aralarında bağlantı bulunan davalardan, asıl mükellef kurum tarafından açılan dava, İstanbul 2. Vergi Mahkemesince ve Dairemizin bozma kararı gereğince incelenecek olması karşısında, yeminli mali müşavir adına salınan tarhiyata ilişkin bu davanın da anılan mahkeme tarafından incelenerek karar verilmesi gerekmektedir... kararının bağlantı nedeniyle bozulmasına karar verildi”¹⁹ görüşüne yer vermiştir. Bu karardan da anlaşılacağı üzere, temyiz aşamasında dahi Danıştay Dairesi temyiz edilen davaların arasında bağlantı gördüğü taktirde bağlantı olduğu kanısına vardığında bozma kararı verebilmektedir²⁰.

Burada anılan kararın farklı noktalardan incelenmesinde fayda olacağı kanaatindeyiz. İlk olarak, bağlantı hususunun usule ilişkin olduğu ve usule ilişkin bu hususta verilen hukuka aykırı kararın yukarıda inceleme konusu yapılan kararda da görüldüğü gibi esasa etkili olması durumunda, bu durumun bir bozma nedeni olarak kabul edilebilir olmasıdır. İkinci husus ise, farklı yargılama aşamasında bulunan iki dava arasında bağlantının varlığına anılan karar ile değinilmiş olmasıdır. Burada davalardan biri Danıştay incelemesinden geç-

¹⁷ Danıştay 10. Dairesi, 17.06.2008 tarih ve E: 2007/8533 K: 2008/4447 (yayımlanmamıştır).

¹⁸ Danıştay 13. Dairesi, 20.12.2006 tarih ve E: 2006/4529 K: 2006/4858 (yayımlanmamıştır).

¹⁹ Danıştay 4. Dairesi, 10.04.1995 gün E:1994/2181 K:1995/1620.

²⁰ **Güçlü Yaşar**, *İdari Dava Takip Rehberi*, (Ankara 2008) 109.

miş ve bozma kararı üzerine yeniden karar verilmek üzere ilk derece mahkemesine gönderilmiş bulunmakta, diğeri ise, kanun yollarından olan temyiz incelemesi aşamasında bulunmaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, Danıştay'ın incelenen kararının bir bozma kararı olmasıdır. Bu karar, 2577 sayılı Yasa'nın 39. maddesi uyarınca bağlantının Danıştay'ca incelenmesi sonucunda verilmiş olan bir karar değildir. Danıştay bu bozma kararı ile 2577 sayılı Yasa'nın 38. maddesi ve devamındaki bağlantıya ilişkin hükümlerin işletilmesi gerektiğine hükmetmektedir. Kaldı ki, bağlantılı olduğu ileri sürülen dava dosyaları aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde olduğundan, bağlantı hususu bölge idare mahkemesince incelenecektir. Kararın incelenmesi ile ortaya çıkan üçüncü husus ise; kararda da görüldüğü gibi davacılarından biri verginin mükellefi, diğer davacı ise yasa kuralları ile müşterek ve müteselsil sorumlu tutulan mali müşavirdir, dolayısıyla aralarında maddi veya hukuki ya da birisi hakkında verilecek hükmün diğerini etkileyecek nitelikteki davalar arasında bağlantı hükmü verilebilmesi için anılan davaların taraflarının da aynı olması gerekmediğidir.

SONUÇ

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda da bağlantılı dava müessesesinin düzenlenmiş bulunmasının amacı, zaman, emek ve masraf kaybını önleme, yargılama sürecini kısaltma ve basitleştirme, müteaddit davaların bir arada çözümünü mümkün kılma (kısaca usul ekonomisi) bakımından yargılamaya kolaylık getirmesi ve aynı konuda değişik yargı kararlarının verilmesinin engellenerek hüküm birliği sağlanmasıdır. Buna karşın, belli bir konunun yasa ile düzenlenmesi tek başına yeterli olamamaktadır. Uygulamanın da yasa ile öngörülen amaçlara uygun şekilde gelişmesi beklenmektedir. Bağlantı müessesesinin özellikle yargıçlar tarafından iyi uygulanmasının, müesseseden beklenen amacın sağlanmasında önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Yine Kanun koyucu, bölge idare mahkemesi ve Danıştay'ın bağlantı kararı vermesi durumunda dosyalara bakmak üzere mahkemelerden birini yetki-lendireceği düzenlenmekle birlikte, yetki verilecek mahkemenin belirlenmesine ilişkin ölçütlere yer verilmemiş olmasını bir eksiklik olarak görmekteyiz. Burada bağlantılı olan davalarda, uyumsuzluğun temelini çözecek olan mahkemede birleştirilmesi kriterinin uygun olacağını düşünmekteyiz.

Yine, farklı bölge idare mahkemelerinin yargı çevresi içinde bulunan mahkemelerde görülmekte olan davalar arasında bağlantının varlığına hükmeden dairenin yapılacak yasal düzenleme ile aynı zamanda merci tayininde de yetkili ve görevli daire haline getirilmesi gerektiği, bu durumun bağlantılı dava müessesesinden beklenen yararın gerçekleşmesinde daha etkili olacağını düşünmekteyiz.

Yasa uyarınca, bağlantının varlığı yolunda idare ve vergi mahkemele-rince veya bu konuda yapılacak itiraz üzerine bölge idare mahkemesi veya Da-

nıştay'ca bağlantı hakkında bir karar verilinceye kadar usuli işlemler durmaktadır. İdari yargıda yürütmenin durdurulması müessesesi ile kamu gücüne dayanılarak tesis edilen icrai ve yürütülmesi zorunlu idari işlemlerin yol açacağı telafisi imkansız zararların henüz gerçekleşmeden önlenmesi amaçlanmıştır. Bu durumda iki müessese birbiri ile çatışmaktadır. Burada, 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 42. maddesindeki usuli işlemlerin durması haline yürütmenin durdurulması istemli davalarda bir istisna getirilmesi, yürütmenin durdurulması istemi hakkında bir karar verildikten sonra bağlantıya ilişkin hükümlerin uygulanmasının daha uygun olacağını söyleyebiliriz.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uyarınca davalar arasında bağlantıya, taraflardan birinin isteği üzerine ya da mahkemece re'sen karar verilebilmektedir. İdari Yargılama Usulü Yasası, taraflar tarafından ileri sürülecek bağlantı istemleri yönünden süre sınırlaması ve talep sayısında bir sınırlandırma getirmemiştir. Bu durum, bazen hakkın kötüye kullanılmasına yol açabilmektedir. Dava sürecinin uzamasında menfaati olduğunu düşünen taraf, bağlantı talebinin usuli işlemleri durdurma etkisinden faydalanmak amacıyla gereksiz yere bağlantı isteminde bulunabilmektedirler. Böylelikle zamandan ve emekten tasarruf gayesi güden bağlantılı davalar müessesesi, tam tersi bir etki doğmasına sebebiyet vermektedir. Bize göre, 1086 sayılı Yasa'nın farklı mahkemelerde görülmekte olan davalar arasında taraflarca bağlantı isteminin ilk itiraz olarak sınırlandırması gibi 2577 sayılı Yasa'nın da süre ve talep sayısında sınırlandırmaya gitmesi gerekmektedir.

Bağlantılı davalar müessesesine ilişkin olarak değinilmesi gereken bir konuda, akademik çalışmalarda bağlantı müessesesinin kendisine yetirince yer bulamamış olmasıdır. Akademik eserlerde bağlantı müessesesine, ilgili maddelere yer verilirken değinildiği ve madde metni ile örnek kararlar ile konudan bahsedildiği görülmektedir. Bağlantılı müessesesine akademik çevrelerin ilgisizliği de, müessesenin gelişmesine engel olmaktadır.

Son olarak, bağlantılı dava müessesesinin, yürütülmekte olan davalarda zaman, emek ve masraf kaybını önleme, yargılama sürecini kısaltma ve basitleştirme, müteaddit davaların bir arada çözümünü mümkün kılma, bunlardan dolayı da usul ekonomisine, adil yargılanma hakkına, toplumsal barışın sağlanmasına katkıları yadsınamayacak boyuttadır. İdari yargı mercilerinin önlerine gelen bir uyuşmazlıkta bağlantı taleplerini incelerken bağlantılı davalar müessesesinden beklenen yararın tersi uygulamalara yol açacak şekilde bağlantı hükümlerinin yorumlanmasından kaçınılması gerekmektedir. Çünkü bağlantılı davalar müessesesi de dahil olmak üzere ister yasa ile getirilsin ister yargı kararları ile ortaya konulsun yargılama hukukuna ilişkin olarak ortaya konulan tüm kurumların tek amacı vardır o da adaleti gerçekleşmesine yardım etmektir. Adaletin yerini bulmasını önleyici yada adaleti geciktirici tüm uygulamalardan titizlikle kaçınılması gerekmektedir.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda bağlantılı davalar müessesesi düzenlenmiş olsa da, uygulama esas itibariyle içtihatlarla dayanmaktadır. Genel olarak bağlantı durumunun aynı bölge idare ve vergi mahkemeleri arasında olması ve bu konuda bölge idare mahkemelerinin kararının kesin olması karşısında bu içtihatlar da her bölge düzeyinde ayrı kriterlere dayandırılmakta bu nedenle de ülke düzeyinde eş değer bir uygulama söz konusu olamamaktadır. Hatta aynı bölge idare mahkemesinde bile benzer konularda farklı kararlar verilmektedir. İki aynı konuda bazen bağlantı kararı verirken bazen de bekleme mesele yapılması yönünde karar verilebilmektedir. Bu durum yasal düzenleme açısından mümkün olmakla birlikte, uygulamada dikkat edilmesi ve aynı durumda aynı yönde karar verilmesi gerekmektedir.

Bağlantılı davalar müessesesi dava tarafları ile yargıçlar tarafından etkin ve yerinde kullanılabilir ise yargılama faaliyetine getirebileceği faydalar azımsanamayacak kadar çoktur. Bu nedenle yargıçlar olarak bizler bu müesseseden yeterince yararlanmalı ve adalet hizmetini topluma en iyi şekilde sunmalıyız.
29.01.2010 Başakşehir / İstanbul